

Ibland uppstår dilemman när vi måste förhålla oss till begränsande normer. Genom att synliggöra, diskutera och ifrågasätta normer kan vi öka det egna och andras handlingsutrymme.

Mål: Att kunna se och förstå hur dilemman i sitt eget och andras liv är kopplade till begränsande normer. Att hitta strategier och möjligheter för att öka handlingsutrymmet i sådana situationer.

Instruktion: På nästa sida finns olika dilemmaberättelser. Kopiera berättelserna och klipp ut dem. Dela in eleverna i smågrupper och dela ut lapparna till grupperna. Låt grupperna diskutera berättelserna under några minuter. Läs sedan upp dilemmaberättelserna en i taget och låt varje grupp redovisa vad de diskuterat. Släpp in övriga grupper i diskussionen.

Tips: Låt deltagarna dramatisera dilemmaberättelserna, eventuellt med övningen forumspel.

Att tänka på: Lägg fokus på personens dilemma och de normer och föreställningar som finns i dilemmat. Det är viktigt att diskussionerna inte handlar om vad som anses rätt eller fel. Miryams dilemma ska t.ex. inte resultera i en diskussion om huruvida homosexualitet är okej eller inte. I en del elevgrupper kan det komma upp diskussioner om kultur och ursprung. Om detta sker är det viktigt att inte tillåta rasistiska eller på andra sätt kränkande kommentarer.

Inspiration till övningen är hämtad från *I hederns skugga: De unga människors perspektiv*, Dilek Baladiz.

Skriv ut och klipp ut berättelserna

David's dilemma

David och hans kompisar är på fest. Plötsligt får Davids kompisar syn på hans syster. En av kompisarna tittar på honom och säger: Har du inte koll på din syrra, hon står ju där och dansar med en kille, vad gör hon här? David vill verkligen inte lägga sig i sin systers liv och önskar att hon kunde göra vad hon vill. Men han vet också att kompisarna kommer att snacka skit om systemen och sprida rykten om henne bland kompisar och familjen.

- Vilka normer finns i berättelsen?
- Hur tror du David känner sig i den här situationen?
- Vad kan David göra?
- Vad skulle ha hänt om det var Davids bror som stod och dansade och pussades med någon?

Claras dilemma

Clara älskar att spela fotboll. Många säger till henne att hon har potential att bli fotbollsproffs om några år. När hon var yngre spelade nästan alla hennes kompisar fotboll men nu är det bara hon kvar. Flera av hennes kompisar har nu andra intressen som att gå på bio och shoppa. Hennes mamma säger att det är dags att hon slutar med fotbollen, att tjejer egentligen inte ska spela fotboll.

- Vilka normer finns i berättelsen?
- Hur tror du Clara känner sig i den här situationen?
- Varför tänker Claras mamma på det sättet?
- Vad kan en kompis eller någon annan göra för att hjälpa Clara?

Miryams dilemma

Miryams kompisar brukar fråga henne vilken kille hon är kär i? Miryam säger att hon inte är kär i någon. Men egentligen så är Miryam jättekär i en tjej. Hon tror också att den andra tjejen är intresserad av henne. Många kompisar brukar skämta om homosexualitet och säga att det är fel. Hon skulle vilja prata om att hon är kär med sina kompisar men Miryam är orolig för att bli retad eller att kompisarna ska snacka skit om henne.

- Vilka normer finns i berättelsen?
- Hur tror du Miryam känner sig i den här situationen?
- Vad kan en kompis eller någon annan som känner till Miryams dilemma göra för att hjälpa henne?

Skriv ut och klipp ut berättelserna

Williams dilemma

William är 19 år. Hans syster är 18 och de går på samma skola. Föräldrarna har mer koll på systemen än på William. Hon får inte göra lika mycket som han på fritiden. När det är någon fest på kvällen får systemen inte gå. William tycker att det är orättvist men är orolig över att själv få mindre frihet om han pratar om det med föräldrarna.

- Vilka normer finns i berättelsen?
- Hur tror du William känner sig i den här situationen?
- Är det vanligt att killar får större frihet än tjejer?
- Vad kan William göra för att hjälpa sin syster?

Beatrices dilemma

Beatrice har använt hijab (sjal på huvudet) sedan hon var 10 år precis som sin mamma och sina systrar. Men sedan ett par veckor har hon slutat med det för att hon kände sig mer bekväm utan. Hennes mamma sa att det var hennes eget val och övriga i familjen har inte heller ifrågasatt hennes beslut. Men i skolan är det många i klassen som hela tiden vill att hon ska förklara varför. Flera av tjejerna har slutat umgås med henne och sprider rykten om henne på skolan.

- Vilka normer finns i berättelsen?
- Hur tror du Beatrice känner sig?
- Tror ni att det är vanligt att det inom en religiös grupp finns olika idéer om hur man bör leva sitt liv.

Adnans dilemma

Adnan är jättekär i en tjej. Han tänker på henne hela tiden och tycker att hon är underbar. Men hon är inte populär på skolan och hör inte till det tjejgäng som Adnan och hans kompisar brukar göra saker med ibland. Adnan vågar inte berätta för någon vem han är kär i och tror det är omöjligt att det någonsin kan bli något mellan honom och henne.

- Vilka normer finns i berättelsen?
- Hur tror du Adnan känner sig?
- Varför tänker en del att det är viktigt att vara ihop med någon från rätt gäng/grupp?
- Vilka fler anledningar kan finnas till att det känns som att man är kär i "fel" person?
- Vad kan en kompis som känner till Adnans dilemma göra för att hjälpa honom?

Skriv ut och klipp ut berättelserna

Ivans dilemma

Ivan går på gymnasiet och har många vänner. Han har alltid mycket att göra och försöker hinna med både skolan och allt annat han tycker om att göra. Nästan alla Ivans kompisar

har eller har haft pojkvänner eller flickvänner men inte Ivan. Han känner sig helt enkelt inte intresserad av att vara ihop med någon. Han tänker att han kanske vill det i framtiden men vet inte nu. Hans kompisar tycker det är lite konstigt att Ivan aldrig varit ihop med någon och frågar ofta om det. Ivan tycker att det känns jobbigt att kompisarna alltid pratar om sina relationer och frågar honom vem han är intresserad av. Han har inget att säga men samtidigt vill Ivan inte vara ihop med någon, eller hitta på att han är kär i någon, bara för att passa in bättre.

- Vilka normer finns i berättelsen?
  - Varför tror du det känns jobbigt för Ivan att han inte är ihop med någon? Är det vanligt?
-

Jacobs dilemma

Jacob har flera nära kompisar. De hänger mycket både i skolan och på fritiden, har många gemensamma intressen och har jättekul tillsammans. Jacobs familj tycker det är konstigt att de flesta av kompisarna är tjejer. De frågar honom hela tiden varför han inte umgås med killar istället. De säger ofta till honom att han borde skaffa fler killkompisar som många andra killar gör. Dessutom kommenterar de hans klädstil på ett dåligt sätt, de säger att en del av hans kläder inte passar för killar. Han vill inte sluta umgås med sina vänner eller ändra sin klädstil men mår inte bra av kommentarerna från familjen.

- Vilka normer finns i berättelsen?
  - Hur tror du Jacob känner sig?
  - Varför tycker föräldrarna att det är viktigt att Jakob har typiska "killkläder"?
  - Vad kan en kompis eller någon annan göra för att hjälpa Jacob?
-

Daniels dilemma

Daniel är grym på att designa kläder. Han syr många av sina egna kläder, typ hoods och t-shirtar. Han får ofta beröm för sina kläder och kompisarna undrar var han köpt dem. När han berättar säger flera att det är en tjejgrej att sy. Daniel tycker att det är jättekul att hålla på med kläder men han vill inte förlora sina kompisar eller bli mobbad.

- Vilka normer finns i berättelsen?
- Hur tror du Daniel känner sig i den här situationen?
- Vad kan en kompis eller någon annan göra för att hjälpa Daniel?